

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

การนวดไทยหรือการนวดแผนโบราณ¹ เป็นวิธีการบำบัดและรักษาโรคของไทยที่ มาแต่ดั้งเดิม การนวดไทย โดยทั่วไปมี 2 สาย คือ 1. การนวดสายเชลยศักดิ์ เป็นการนวดที่เน้นการ ช่วยเหลือกันเองในครอบครัว หรือในชุมชน เช่น สามีนวดให้ภรรยา ลูกนวดให้พ่อแม่ ช่วยให้เกิด ความสัมพันธ์อันดีต่อกัน สร้างความใกล้ชิด เอาใจใส่ซึ่งกันและกัน นับเป็นการพึ่งตนเองของ ประชาชนได้เป็นอย่างดี การนวดสายนี้ไม่เพียงแต่ใช้มือเท่านั้น ยังใช้อวัยวะส่วนอื่นอีก เช่น ศอก ท่อนแขน ส้นเท้า หรือการนั่งตัดตัวผู้ป่วย ซึ่งเป็นการผ่อนคลายของผู้นวด และมักใช้เวลาในการนวด มาก ทำให้ผู้ถูกนวดรู้สึกสบาย จนอาจหลับไป การนวดแบบนี้พบได้ทั่วไปในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในชนบท และได้รับความสนใจอย่างมากในสังคมไทยปัจจุบัน 2. การนวดสายราชสำนัก การ นวดไทยที่ใช้ในพระราชวัง ดังนั้นท่าต่างๆ ในการนวด จึงได้รับการพัฒนาให้สุภาพและมักนวดด้วย นิ้วมือเท่านั้น เพื่อให้สามารถควบคุมน้ำหนักในการนวดไม่ให้มากเกินไปและไม่ให้เป็นที่ลวงเกินต่อ พระมหากษัตริย์ และพระราชวงศ์จนมีคำกล่าวที่ว่า “แม้เพียงลมหายใจก็ไม่ให้แตะต้องพระวรกาย” โดยมีองศาของการนวดที่ไม่ประชิดตัวมากและจะหันหน้าไปจากพระวรกายเพื่อไม่ให้หายใจรด พระองค์ การนวดไทยเป็นที่นิยมและยอมรับมากในสมัยโบราณ และเป็นผู้ใกล้ชิดและเป็นที่ไว้วาง ใจของพระมหากษัตริย์ในสมัยนั้น จนได้รับการแต่งตั้งให้มีกรมหมอนวดซ้ายและกรมหมอนวดขวา ทำให้หมอนวดสามารถรับราชการอยู่ในตำแหน่งระดับสูงได้ ปัจจุบันมีผู้สืบทอดการนวดแบบนี้ น้อยมาก เนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นการถ่ายทอดกันในครอบครัวและผู้รู้มักหวงวิชา ทำให้การนวด สายนี้ได้รับการถ่ายทอดน้อยมาก² การนวดเป็นกลวิธีการบรรเทาอาการที่เกิดจากความเจ็บป่วย โดยวิธีสัมผัสต่อร่างกายโดยตรง เพื่อให้ความรู้สึกทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ดีขึ้น (รวมทั้งจิตใจ ด้วย)³ การนวดจึงได้รับความนิยมจากชาวไทยและชาวต่างชาติมาเป็นเวลาช้านาน ในอดีตการ

¹ _____, เอกสาร ประกอบการฝึกอบรมเรื่องการนวดไทยขั้นพื้นฐาน, ภาควิชากายภาพบำบัด เทคนิคการแพทย์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 10-14 พฤษภาคม 2536, หน้า 1.

² กัญจนดา ตวีเศษ, สรุปรายงานการประชุมเชิงปฏิบัติการเรื่องการนวดไทยสำหรับเจ้าหน้าที่สาธารณสุข, 18-20 กรกฎาคม 2537, หน้า 6-7.

³ วสันต์ ไชยฉกรรจ์, เอกสารประกอบการเรียนวิชา นวดไทย 1, สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการ แพทย์ กระทรวงสาธารณสุข, 2541, หน้า 1.

นวดได้รับความสนใจจากผู้บริโภคเฉพาะกลุ่ม แต่ประโยชน์ที่ได้รับจากการนวดมิได้มีเพียงแต่การคลายความเครียดเท่านั้น แต่ยังเป็นอีกวิธีการหนึ่งที่ช่วยบำบัดและแก้ไขปัญหาลุสสุขภาพ⁴ ทำให้ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคในวงกว้างขึ้น ต่อมาจึงได้มีการพัฒนาการนวดให้อยู่ในรูปของธุรกิจมากขึ้น โดยมีทั้งโรงเรียนสอนการนวดแผนโบราณและสถานที่ให้บริการนวดแผนโบราณเปิดให้บริการอย่างแพร่หลาย จังหวัดเชียงใหม่เป็นจังหวัดหนึ่งที่ธุรกิจนวดแผนโบราณได้รับความนิยมมาเป็นเวลานาน โดยในปี พ.ศ. 2527 มีสถานบริการนวดแผนโบราณเต็มรูปแบบเพียง 1 แห่ง⁵ ปัจจุบันมีสถานที่ให้บริการนวดแผนโบราณประมาณ 39 แห่ง โดยสถานที่ให้บริการแต่ละแห่งมีพนักงานนวดจำนวนตั้งแต่ 1 - มากกว่า 90 คน รวมจำนวนพนักงานนวดทั้งหมดในจังหวัดเชียงใหม่มีประมาณ 600 คน⁶ ทำให้มีการแข่งขันกันมากขึ้น ประกอบกับในปี พ.ศ. 2539 - 2540 ที่ผ่านมามีประเทศไทยประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง เศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในภาวะถดถอย ทำให้ธุรกิจต่างๆ ได้รับผลกระทบโดยถ้วนหน้า ซึ่งรวมไปถึงธุรกิจนวดแผนโบราณด้วยการแข่งขันในธุรกิจนี้จึงทวีความรุนแรงขึ้นในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการตลาด มีการส่งเสริมการขายโดยลดราคาให้แก่ลูกค้า การโฆษณาในหลายสื่อ ความพยายามในการสร้างชื่อเสียงในด้านการบริการให้เป็นที่รู้จักแพร่หลายมากขึ้น เป็นต้น ส่งผลให้รายได้เฉลี่ยของผู้ประกอบการในธุรกิจนี้ลดลงกว่า 50%⁷ นอกจากนี้สมาคมธุรกิจท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ ถูกร้องเรียนจากผู้บริโภคในด้านสถานประกอบการนวดแผนโบราณบางแห่งคุณภาพไม่ได้มาตรฐานในด้านการบริการ⁸ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อธุรกิจนวดแผนโบราณในระยะยาวได้

ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึง **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคชาวไทยในการเลือกใช้บริการนวดแผนโบราณในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่** และปัญหาที่เกิดจากการใช้บริการเพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปใช้พัฒนาคุณภาพของบริการ ตลอดจนวางแผนการตลาดของสถานบริการนวดแผนโบราณอย่างมีประสิทธิภาพ

⁴ สัมภาษณ์ สินทร ไชยฉกรรจ์ แพทย์ประจำโรงพยาบาลบรเทาทุกขโบริธาณภาคเหนือ. 23 สิงหาคม 2541.

⁵ สัมภาษณ์ โชต สุทธิคณีง เจ้าของรินแก้วโพธิเวชนวดแผนโบราณ. 10 สิงหาคม 2541.

⁶ รายชื่อสถานบริการนวดแผนโบราณในเขตพื้นที่รับผิดชอบของสถานีตำรวจภูธร 4 แห่งในอำเภอเมืองเชียงใหม่. สิงหาคม 2541.

⁷ สัมภาษณ์ โชต สุทธิคณีง เจ้าของรินแก้วโพธิเวชนวดแผนโบราณ. 10 สิงหาคม 2541.

⁸ "สมาคมธุรกิจนำเที่ยว ยกเกรดนวดโบราณ", เชียงใหม่นิวส์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 2599 พุทธที่ 26 สิงหาคม 2541, หน้า 13.

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคชาวไทยในการเลือกใช้บริการนวดแผนโบราณในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. เพื่อศึกษาถึงปัญหาที่ผู้บริโภคชาวไทยพบจากการใช้บริการนวดแผนโบราณในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคชาวไทยในการเลือกใช้บริการนวดแผนโบราณในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาที่ผู้บริโภคชาวไทยพบจากการใช้บริการนวดแผนโบราณในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพของการบริการ และการวางแผนการตลาดของการนวดแผนโบราณให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และเป็นข้อมูลแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องและสนใจ